

LO GERONÉS

SEMANARI PORTA-VEU DEL "CENTRE CATALANISTA DE GERONA Y SA COMARCA,"

PREU DE SUSCRIPCIÓ

Gerona	1 pesseta trimestre
Fora	1'25 id.
Estranger	1'50 id.
Un número	10 céntims

Any 4.^a

SECCIÓ GENERAL

CASOS PRÁCTICHS

Dies enrera *La Renaixensa* nos contava un cas singular.

A propòsit de les obres del port de Barcelona, nos deya que la Junta del Port al cap de temps se va adonar de que de Madrid li havíen enviat un inspector, que sense fer res se presentava cada cap de mes a cobrar dels fons que la Junta recauda y administra lo sou que á Madrid li havíen senyalat, y que haventse cregut en la obligació de quexarse per lo que passava, havia conseguit nada més que ademés del inspector referit ni enviassin de Madrid un altre, per supuesto també ab sou y que si fa no fa trevala tant com lo primer nombrat. Es á dir, axó no vols, axó haurás. Te quexas per un, donchs ara ne pagarás dos. ¡Oh tutela admirable de la centralisació! Y quins cuidados fas pendre als nostres governants, porque 'ls totxos é infeliscos habitants de les províncies no fassin cap disbarat!

Axó sí, ab tanta tutela y ab tantes precaucions les coses van com una seda. L' administració pública es un model y l' nombre dels representants y delegats del Centre que xuclan de les províncies y viuhen sobre d' elles, com sobre pais conquistat, aviat pujarà tant, que ferá com lo de les estrelles del cel... no podrán comptarse.

Pero, no es aquesta solament la ventafje que'l sistema proporciona. Lo Centre ha alambicat una miqueta més fins á trobar la manera de que les províncies paguin sous pera desempenyar en elles cárrechs á gent que resideix á Madrid y que ni pera cobrar le mesada se dona la pena de presentarse allí ahont té la obligació. Un d'ls medis qu' ha inventat pera lograrlo es lo que se 'n diuen *comissions oficiales*.

Així tenim que en lo Institut provincial de segona ensenyansa de Gerona, hi ha fá un quants anys un catedràtic d' Historia Natural que aquí ningú li ha vist la cara y que desde que fóu nombrat cobra religiosament lo sou, y no sabém si fins ha obtingut auament d' aquest per anys de serveys, quin senyor des de que fóu nombrat està desempenyant comissions oficiales fora d' aquí, y actualment té la comissió á Madrid. Y lo mateix que passa á Gerona, passa ó ha passat en l' Institut de Figueres y de segur que en molts altres.

De lo qual ne resulta que á Madrid hi ha molts senyors que cobran de províncies per tenir en elles cárrechs que no desempenyan.

Volem suposar que les comissions que tenen encargades son gratuitas; sempre l' Centre s' estalvia pagar lo serveys que fan y endossa á les províncies son pago. Perque si 'ls serveys qu' importan les comissions oficiales son necessaris ó indispensables un ó altre los hauria de fer y aquest hauria de cobrar la seva retribució d' aquell á qui lo servey aprofités, que mirat y remirat resulta sempre esser lo Govern Central.

Y si aquestes comissions no fossen necessaries ni indispensables? Llavoires la explotació de les províncies seria molt més evident. Pero Deu nos deslliure d' embolicarlos, ni de donar crèdit als maldients que suposan qu' aquestes comissions tenen més en mira les personnes que 'ls serveys y que's crean pera afavorir les conveniencies de sos obtentors sense cap necessitat ni exigència públiques. Preferim creure que l' Estat lo que vol es estalviar diners y que s' estima més que les províncies paguin lo que ell hauria de pagar, ab lo qual aquestes disfrutan de la ventafje de prestar serveys de caràcter general; alta mostra de la paternal consideració en que se les té en tot lo que 's refereix á pagos.

Després de lo dit, á algú pot ser se li acudi pregunta: pero, en aquest cas, lo cárrec provincial qu' l' desempenya? A n' aquest li contestaré que no s'

ADMINISTRACIÓ Y REDACCIÓ

CORT-REAL 7-1.

Diumenge de 31 Janer de 1897

ANUNCIS Y COMUNICATS

Preus convencionals

De tots los llibres, folletons, etc., que 's remetin á la Redacció, se'n donarà compte en lo Setmanari

Núm. 146

apuri, que tot està previst. Lo desempenya un suplent, per supuesto, pagat també per la província.

B.

PROTESTAS

—Vaja, que devéu estar contents los catalans; fins en la Diputació Provincial cridan contra Madrid!... ¡Contents!...

Son molts, moltíssims, los catalans que, com lo que 'm deya aixó, tenen de nosaltres una opinió complertament errada. L' altre dia m' esgargamellava en una reunió de catalans, en la que se 'm negà 'l dret de parlar en la meva llengua, demostrant la irrational intolerancia de la tal privació per part dels qui la imposan y la incomprendible y vergonyosa humiliació dels catalans que la consentim. En honor de la veritat he de dir que 'ls més me donavan la rabi. Pero no faltá un d' aquells que trobaven bons los meus arguments, que, com per disculparsme de no haverhi vist clar una estona avans (quan calia que m' haguessen ajudat á fer valer lo dret de parlar en català), me va dir:

—Be, lo que hi ha es que 'ls catalanistas son massa intranzigants —

—¿En qué ho som? vaig saltar desseguida. ¡Perque demaném que als catalans se 'ls consenti parlar la seva llengua? Confessi, amich meu, que desde 'l moment que demaném que se 'ns consenti, la intranzigencia no está en nosaltres; sino que ha de buscarla en nostres contraris.

Aquesta reflexió tan senzilla no se la havia sapiguada fer aquell home, ab tot y tenir un entiment ben despert. ¡Al diable 'l mal avés!

Per una preocupació d' aquest estil, creya també aquell altre que 'ls catalanistas no cabíam á la pell de satisfacció perque 'ls Diputats provincials d' aquí s' havian enfaristolat de mala manera en sa última reunió, y havien deixat anar contra 'l govern central y 'l centralisme paraules groixudas, totas esponjadas de quimera. Lo bon home's quedá blau al donar-se compte de que lo succehit en las darreras sessions de la Diputació, nos produvía més aviat un efecte de tristes y de descoratjament.

En aquestas sessions, la Diputació provincial ha parlat fort sobre tres assumptos: Primer, los entrebancs que la centralisació administrativa posa á las obras de millora que necessita 'l port de Barcelona, y pera las que ho te tot á punt la Junta del mateix. Segon, la constitució del comité pera la concurrencia d' Espanya á la vinenta Exposició de París, en lo que no s' ha donat representació á la indústria catalana. Y tercer,—que es lo més granat—la revisió feta á Madrid de 750 expedientes de quintas, en la que s' han declarat soldats útils á 750 milions que aquí, ab la llei á la mà, declararen exempts.

Al apreciar aquestas tres coses los Diputats provincials ab criteri y sentiments de català, més que no pas ab la pauta y conveniencias de sa filiació política, usaren, en sa gran part, un llenguatge sincer. Y està clar que, essent sincer, fou hourat y valent; digne, per lo tant, del aplauso dels patriotas catalans.

Si en certa mena de gent hi hagués lo que 'n diuen los francesos *esprit de suite*, si aquí 'ls conflictes entre l' interès momentani del egoisme personal y 'ls manaments del civisme, no s' resolguessin constantment ab lo sacrifici dels últims; si, en fi, 'ls Diputats provincials que ara han rebut en sos ulls la rajada de llum de la veritat, guardessin aquesta llum en son espírit y fos per ells lo raig de sol que convertí á Sant Pau; allavors, no hi ha dubte, 'ls catalanistas al sentir las paraules de noble independència d' aquells Diputats, cridaríam á plens pulmons y ab gran goig: ¡Gracias á Deu!

Pero aixó no pot ser: Una colla de decepcions nos han empedrehit á dintre l' convenciment de que per aquest cantó no hi ha esperança.

Moltas vegades hem vist pertorbada la mansuetud dels remats politicaires per un crit de brava independència, que semblava l' accent de la conversió; pero hem observat, y al cap-de vall hem vist que dessota una pell de bravesa postissa hi reapareixà la llana autèntica, la llana que delata al bé, si, bé llegítim é in cambiabile.

A Madrid que d' aixó 'n saben, perque 'ls hi va de la borra, s' esveran y cuytan á cercar un adob quan senten los crits d' un poble (los crits de Catalunya contra l' article 15 del Còdich, ó contra un tractat de comers lliure-cambista, y 'ls crits de Navarra contra la violació dels esquinços de sa autonomía), pero quan entenen que 'ls que cridan y s' indignan son polítichs, tornan á ficar tranquilament lo bech á la menjadora, pensant: Si no 's reportan, un recadet de don Antoni ó de don Práxedes, ó d' un dels llochs-tinents, ó del cacich-delegat, y ja no se 'n cantará gall ni gallina. ¡La independència dels polítichs! ¡Ahont es, si, per un plat de llentias, n' han fet cessió al ilustre gese, ó se la han venuda al cacich distribuidor d' auxilis á la vanitat ó al ventre?

En la Diputació provincial hi han ara alguns patriots independents y, amagadament al menos, aborridors de las miserias de la política. Si haguessim vist que eran aquests los que aixecavan la bandera de la protesta y de la virilitat, trindriam confiansas; pero no poden inspirarlas los que la han duyt aquests días.

Las protestas dels polítichs serán tant duras y tant elocuents y, en apariència, tant fondament sentidas com volguéu; pero 'l final es sempre lo mateix: Un bossí de paper cap á Madrid, ó una comissió que va á fer una passejada. Si la cosa pot dur cúa, vull dir determinar una agitació de poble, entre tots miran de pastelear un adob passatjer, y endavant las atxes; sinó, moltas barretades, molt doblegament d' espinadas, quatre gotas de xampany, y altre cop falta gent á Barcelona, ahont torna una comissió duyen un vagó plé de promeses... madrilenyas.

¡Com voléu que 'ns alegrém de las energías que han gallejat aquests días en la Diputació!... Aquests crits se tornaran exposicions respectuosas, las exposicions respectuosas ayga poll ó tot lo més ayga de borras, y 'l port de Barcelona seguirá veient tombolllonar los projectes de millorarlo entre 'ls infinitos obstacles de la burocracia inventada per la centralisació; Catalunya haurá d' anar á la Exposició de París, com la altra vegada, abandonada á sus solas forças; y 'ls 750 milions declarats soldats contra llei, si s' escapan d' aquesta, caurán en la altra que demá 'ls farán.

Al regne de las aspiracions del patriotisme català no poden pas durnoshi 'ls homes de la política, han de ser los homes de sa casa. Qui ha de constituirlo es lo poble, reprenen conciencia de la seva dignitat trepitjada y dels seus interessos malmenats, ó per vía dels arguments que 'ls patriots prediquén, ó per ministeri de las flingantadas que li ventan los usufructuaris de la seva esclavisació.

Los semaniats que devegadas mouhen al sistema tiranisador la gent de la política, son jochs de miralls que enlluheran al poble fentli perde l' esma, y que 'l privan d' avansar un deixondament que Deu vulga no arribi massa tart.

Per aixó més que altra cosa nos fan pena las abominacions que, contra Madrid y de lo que representa, cauen de la boca dels entregats á la política.

Molts catalans ho pensan al revés, perque 's figuren que 'ls catalanistas son una especie de menja-castellans. ¡Y qué 'n van d' errats! Lo que aborrim nosaltres es la brutalisació de que son víctimes la Catalunya y totas sus institucions. Si cridém contra 'ls castellans, es perquè 'l castellanisme es avuy l' instrument d' eixa brutalisació. Deixin los castellans tranquila á Catalunya; que parin en son odiós propòsit d' imposarli sa llengua, sus lleys, sus homes, sa civilisació y sa supremacia, y 'ls catalanistas cubri-

ré de terra 'ls nostres agravis, y diré ab goig y ab respecte: L' Estat espanyol es una excellent germanada de pobles; cada hui s' cuya lliurement de lo seu y tots de lo de tots.

Als catalanistes nos coneixen poch; es que no ha arribat encara la nostra hora. Pero, caminem, que quan soni 'ns tribut a punt.

N. VERDAGUER Y CALLÍS

(De *La Veu de Catalunya*.)

LA ARQUITECTURA GÓTICA A CATALUNYA

Conferencia donada en l' Ateneo Barcelonés lo dia 25 d' Abril de 1896.

(Continuació)

En cambi l' arquitecte arqueólech inglés Joan Francisco Colf al fer la filiació genealògica de totes las escoles gòtiques, las divideix en Escola-mare gòtica ó gòtic anglès primitiu (early), escola alemanya, escola francesa y escola flamejanta; y ab envejable aplom, al parlar de la escola francesa, assegura *com si acabés de conversar ab los monjos de la fi del segle XIII*, que no ha existit escola gòtica à França sino que per ell la escola artística d' aquest pays se compon de l' art romànic francés modificat ab detalls enmatllevats al estil primitiu anglès (early); per ell la escola alemanya es la verdadera y compara los elements gòtiques de la Catedral de Colonia, ab los de las francesas de Reims y Amiens, ab Saint Denis, y la Capella Real de Sant Lluís.

Ben al contrari l' italià Boito, califica aquesta pureza y sobrietat de línies dels alemanys, de falta d' inventiva y pobreza d' execució; més no cal deixar de arrastrar per las seves ideas, donchs per ell lo pretotipo del veritable gòtic es lo *Duomo* de Milán.

Qui te raho de tots aquests arqueólechs? No ho sé. Los veig à tots massa apassionats ab las respectivas especialitats de sos estudis; mes dech confessarlos que llegint las calificacions que fa Mr. Colf del gòtic francés, m' ha semblat que tal volta tenian millor aplicació à la escola de la nostra terra.

* *

Al parlar, senyors, de la arquitectura gòtica catalana, s' ha confós molts vegades l' estil romànic ab un altre que s' ha calificat de tranzició, y aquesta tranzició jo no la he sabuda pas trobar à Catalunya. Per mí, los que tal sostenen, han pres per estil de tranzició lo dels monuments romànichs de la última època quan ja s' hi havia introduhit l' arch de punta d' admetlla y la volta de aresta sostinguda per archs diagonals, dels que'n son hermosos exemples la Catedral de Tarragona y 'l monestir de Poblet.

Lo fet de que l' nostre pays se mantinga romànic fins al segle XIII quan en la França del Nord y à las voras del Rhin, à Inglaterra y à Bèlgica s' havien ja acabat obras concebudas dintre de la estructura ogival, ha fet que s' caygués en l' erro de classificar dins lo nou estil, monuments d' estructura completament romànica, adicionada ó modificada ab los nous elements del arch trencat y la volta articulada, los quius no fora estrany que fossin de procedencia oriental donchs en los segles XI y XII tota Europa estava abocada à las finestras de sol-ixent seguint ab interès las lluytas promogudes per la reconquesta dels Sants llochs perfumats ab los episodis de la Divina Tragedia.

Tinguem present lo que 'ns diu Dieulafoy al afirmar que llavoras, las tradicions de la Roma antiga foren alteradas per la afició als tapisos de Persia, las il-luminacions de Bisanci, las orfebrerías árabs, las estofoas de Bagdad. Aquestas, tan reproduïdias en las pinturas murals, servían també als clergues pera fer-se 'l hábits sacerdotals, los frontals d' altar, las cobertes de las arcas santas. Los tapisos sarrahins s' usaven en las iglesias ó en los palaus dels reys y 'ls magnats. Las copas y las pessas d' orfebrería decoravan las credensas dels soberans; y si voleu un exemple d' aquesta influencia oriental, véyeu en los dos monuments de que he parlat y que s' califican d' estil de tranzisió com en son Poblet y Tarragona, reminiscencies árabs en los claustres d' abdos, en las peanyas y enrajolats à Poblet, en los rosetons de Tarragona.

No es estrany trobar aquestas barrejas, donchs llavoras los pobles d' Europa formavan com deya 'l pectoral mestre nostr', Milà y Fontanals, una especie de comunauté nacionalitat cristiana, d' instituts y costums consemblants, sense perdre per això cada una son propi temperament.

Aquest mateix autor que acaba d' anomenar, se pregunta en un de sos substancials travalls: ¿Per qui camí arribà à Catalunya lo nou arch que diferen-

cía de las més antigas las últimas obras bisantinas. (vol dir romàniques)? Sens dupte del Septentrió, d' ahont venian llavors totes las invencions y tot avens y foren tal vegada sos introductors ó al menys sos primers propagadors los monjos que provenian del nou institut de Claravall, trasplantat à regions més meridionals y passant molt aviat à Catalunya.

A questa terra nostra tenia molts relations ab lo Llenguadoc, tenia en los últims temps del art romànic lo nexe comú de la diocesis narbonesa, y per això tots los aveusos tenian à Catalunya procedencia ultra pirenáica, y com lo Mitjorn de França persistí romànic fins més enllà de mitj segle XIII, també nosaltres nos mantinguem dins del istil que sentiem y estimavam ab deliri, y que tan conforme estava ab nostres gustos, y aficions.

Los primers edificis gòtics de Catalunya, se presentan de sopte, fets per mans estrangeras, sense duptes ni vacilacions y 'ns demostran que mentres los francesos de rassa germànica resolvan lo problema artístich religiós del art gòtic, en terras de Provença, Llenguadoc y Catalunya arribava à son més alt grau de perfecció l' art romànic.

¿Quin fou lo fet històric que determinà, donchs, la introducció del nou estil? Fou la guerra dels albigesos qual acabament trontollà tan fort la Europa del segle XIII, y que acabà essent un pretext pera que la França mitj bárbara del Nort se llansés famolenta damunt de las rialleras terras del Mitjdí, empori de tot avens especialment en lo comtat de Tolosa. Los albigesos lluytaren més de vint anys, y si pogué anorrearlos la gran creuhada d' Arnal d' Amalrich, tingueren lo trist privilegi de fer que s' desenrotllés la set de carnatje entre 'ls de un y altre camp fins al punt de que per sa causa moriren més de cent mil entre homes, donas y criatures, no escapantse de la matansa, segons lo cronicón de Roda, ni las donas prenyades.

L' Europa resplandeix ab las rojors dels incendis y devastacions, s' enmalalteix ab las pestilencias y s' horroritza ab l' espantosa heretgia, barreja d' ideas religiosas y desitjos lascius, y d' entremitj de tant patétich quadro se destacen dues siluetas grandiosas: Sant Domingo de Guzmán, soldat valent que combatia ab sa eloquencia per la fe, y 'l Seráfich Pare Sant Francesch ab los ulls al cel predicant ab l' exemple y ab la pobreza, mal vestit y mal menjat y passegant sas carns demacradas per las plassas de Perpinyà y Barcelona, anys després de la mort del rey Pere I Catòlic à las rivas del Garona.

Aquest fet històric que germanisà lo Mitjdí de França, introduí 'l nou estil à Catalunya, que mirava sempre à l' altra banda dels Pirineus. L' ordre de predicator funda tot seguit convents en mitj de las ciutats competint sas iglesias ab las catedrals comedidas per Jaume I à Mallorca y Valencia, donchs à mesura que mimvà lo poder benedictí, creixent los bisbes, los monjos se subjectan à son domini y 'ls donan part de sos bens. Los bisbes protegits per los reys desitjan afermar sa potesa per la ardidesa de sas creacions artísticas, de acort ab las tendencias piadosas, que senten llavors la necessitat de manifestar-se sobretot ab iglesias dedicadas à la mare de Deu. Lo poder municipal abat lo feudalisme fins en sas manifestacions religioses y militars y las iglesias dels frares y las catedrals s' aixecan ayrosas en lo nou estil gòtic ú ogival.

BONAVENTURA BASSEGODA.

(Se continuará.)

Un català illustre

Ha mort à Manila à la edat de 55 anys lo R. P. D. Frederich Faura, de la Companyia de Jesús, natural de Arcés prop de Manresa, en quin collegi havia residit fins que 'ls Jesuites lo trasladaren à Barcelona.

S' havia dedicat especialment à la astronomia, quina ciencia havia estudiad al costat del P. P. Secchi y Perry. fentse en ella una gran reputació.

Fundà à Manila un observatori astronòmic al quin dotà d' un baròmetre de la seva invenció que li senyalava molt anticipadament l' huracà propi de Filipines. Fou tal la anomenada qu' adquirí l' observatori de Manila que 'ls governs d' Inglaterra de França y del Japó lo subvencionaren pera que 'ls hi dongués noticies meteorològiques; que l' admirabilitat anglès havia manat que no sortís cap barco de la seva nació del port de Manila sense aprobació prévia del observatori, y que les autoritats marítimes d' aquesta ciutat anunciavan los temporals ab arreglo à les prediccions del P. Faura.

Fou delegat especial del govern espanyol en lo sisé Congrés meteorològich celebrat l' any 1882, prengué part en los Congressos de Paris y de Bruselles y diri-

gí la classe de Física del Ateneu municipal de Manila. Era home servicial y afable y auxiliá fà poch en els últims moments al Dr. Rizal.

Catalunya ha perdut ab lo P. Faura un dels fills que més l' honravan, per ses virtuts y per la seva ciencia. Deu hagi acullit sa ànima en la comunió dels Sants.

Notícies

Oficials

AJUNTAMENT.—*Sessió del 27 Janer.*—(2.ª convocatoria) —Presidida pel senyor Arcalde y ab assistencia de 6 regidors celebra sessió la Corporació municipal, prenguentse, després de aprobad la acta de la anterior, los següents acorts:

Aprobar comptes per valor de pessetes 1.467'46.

Donar per acabadas las llistas de compromissaris.

Concedir permis d' obras à don Lluís Salip y à don Joseph M. Avals.

Fer construir un kiosko pera begudas en la Piazza del Marqués de Camps.

Contestar al Delegat d' Hisenda que no li era possible al Ajuntament encirregarse de la formació del padró de cédulas.

Acceptar y donar las gracies à don Mariano Valls pel regalo de un violoncello que per la escola municipal de música ha fet lo difunt don Joaquim Ametller.

Adjudicar à la senyora viuda de Escatller y à don Jaume Avellí lo concurs obert pera la confecció de robes pels prejos.

Nostre colega l' acreditat setmanari *Lo Teatro Regional* nos ha enviat la comèdia humorística *Tocats de l' ala*, original de nostre estimat amic y payás don Joaquim Riera y Bertran.

—La setmana passada s' estrenà à Olot lo nou drama de nostre estimat amic y colobrador don Joseph Berga y Boada, titolat *La festa de Sant Ferriol*, que agrada moltíssim y fou molt aplaudit. Felicitem al senyor Berga per son nou triomf.

—Es curiós aquest compte, que un periódich ha fet y publicat, de las perduas colonials que Espanya ha experimentat durant tres segles:

Any 1600.—Los dominis espanyols eran los següents:

Espanya, Portugal, Rosselló, Nàpols, Sicília, Milà, Cerdeña, Flandes, França Comtat, Balears, Méxic, Terceras, Perú, Brasil, Xile, Paraguay, Plata, Nueva Granada, Guinea, Angola, Benguela, Goa, Mozambique, Calcira, Ormuz, Cambaya, Malaca, Malabar, Macao, Ceilán, Molucas, Filipinas, Antillas.

Ab tants y tan dilatats dominis lo Deute públich d' Espanya era de 100 millions de pessetes.

Any 1700.—Dominis espanyols:

Espanya, Nàpols, Sicília, Milà, Balears, Canàries, Amèrica, Filipinas, Antillas.

Deute públich espanyol: 150 millions.

Any 1800.—Dominis espanyols:

Espanya, Balears, Canàries, Filipinas, Amèrica, Antillas.

Deute d' Espanya, 1.500 millions de pessetes.

Any 1896.—Dominis:

Espanya, Balears, Canàries, Filipinas, Antillas.

Deute públich espanyol: 8 000 millions de pessetes.»

—Cridém la atenció del senyor Delegat d' Hisenda ó de la persona à qui correspongui, sobre l' abús que está cometent la empresa que explota el teatre d' aquesta Ciutat exigint el pago de 5 céntims d' excés en compte de timbre al preu de las entradas, lo que la llei no permet.

—Nostre estimat colobrador don Lluís Matas y Carré ha publicat un monòlech castellà, *Por teléfono*, que fou estrenat ab aplauso à Palma de Mallorca l' any últim. Agrahím al senyor Matas lo regalo que 'ns ha fet de un exemplar.

—En el foch que tingué lloc lo dijous últim en lo magatzem del senyor Teixidor, s' han vist una vegada més las deficiencias dels cos de bombers d' aquesta ciutat. Los individuos dels tots treballan ab entusiasme y sense mirar lo perill quan se tracta de una desgracia per l' estil pero sos esforços s' estrellan molts vegades en la falta de direcció y organisiació. Comensan per arribarhi tart y, no perque no siguin tots ells amatens al sentir lo pitó d' alarma, sino perque no se 'ls hi permet sortir del parc, que's el punt de reunio, fins que son en número determinat.

Del escàs material no hi ha que parlarne, perquè tothom ho sab. En fi, que axis com hi ha que depolar la mort de un dels dependents del senyor Teixidor, si no haguessin sigut los veïns y s' haguessia esperat los bombers serian tres las víctimas que deplorariam.

Menos cornetas, menos trajes y bonichs y més direcció, es lo que convé al cos de bombers de Gerona.

—Entre las escolas quin sou es inferior à dos mil pessetes ha las següents elementals de noyas, pertenexents à aquesta província, que han de provehirse per oposició: Anglés, Cornellà, Salt, Sant Privat de Bas y Sarrià ab un sou de 825 pessetes.

—Per involuntari oblit no haviam donat compte d' haver rebut lo «Calendari Guia de Gerona pera la any 1897» qu' acaba de publicar don Joaquim Batet y Paret, en lo quin després d' una curta y encertada ressenya de lo més notable qu' enclou la ciutat, se contenen complertíssimas indicacions dels noms y domicilis de totes les personnes que exercexen algun càrrec ó facultat que pot interessar al públich, la situació de totes les oficines y bon número d' anuncis dels principals establiments industrials y mercantils de Gerona, tot lo que converteix aquesta publicació en

una obreuta sumament útil á tots los que tinguin en la nostra ciutat qualsevol negoci ó assumptu.

—S' ha publicat lo manifest de don Carles als espanyols en lo «Correo Espanyol» de Madrid. Com lo número de dit periódich que'l publica ha sigut denunciat, no sabém si podrém llegirlo sencer, com desitjíram, puig en ell parla de regionalisme y volriàm saber ben bé lo que diu, pera fèrno senz cárrec d' y donar sobre ses declaracions nostre franch pàrer á nostres llegidors. Entretant, los periódichs diuhen qu' alguns carlins lo troban poch enèrgich y radical y 'ls lliberals, fora de alguns que s' han enfusat, li concedeixen en general poca importancia y asseguran que son efecte serà molt passatger.

—La Diputació de Barcelona, no ha quedat satisfeta ab la promesa del Ministre, de que's donarà als mossos que havian presentat expedient d' exenció y que á Madrid han declarat soldats en *block*, sense encaparrarshi gayre, un plasso pera tornar á presentar los documents justificatius de la seva exenció y poguerse lliurar axis del servei. En la seva última sessió acordá aprobar una instancia al ministre, que suscriuen quasi bé tots los diputats y senadors d' aquella província, demanant que mentres no s' hagi resolt altre vegada sobre dits expedients y mentres duri lo plasso que's concedeixi, los referits minyous no sien considerats com á soldats, y per lo mateix no hagin d' incorporarse á files, ni d' embarcarse, cas d' esser cridats.

Quan menos, després de lo succehit, axó seria lo més just, y esperém que la nostra Diputació s' adherirà al acort de la de Barcelona y que 'ls diputats y senadors per la nostra província feran lo qu' han fet los d' aquella en bé dels pobres xicots, als qui no deuen perjudicar los abusos qu' altres hagin pogut cometre. La Diputació de Barcelona ha acordat ademés prorrogar ses sessions fins que l' assumpto estigui resolt.

—De Filipines res de nou. Hi han arribat ja tots los reforsos sortits darrerament y 'l general Polavieja prepara l' atach decisiu de Cavite. Los sublevats diuhen qu' han agafat la tática dels cubans de subdividir en petites partides. De Cuba res de nou tampoch: accions cada dia de poca importancia en les que per suport sempre guanyém. Axó no priva que 'l general Weyler hagi donat per *quasi* pacificades les províncies de la Habana y de Matanzas: ara se troba á ls Villas ab vint batallons y, com que de segur los insurrectes no li farán cara, es molt probable que dintre pochs dies dongui també per *quasi* pacificada questa altre província. Ab aquest ben entés, desseguida que 'l marqués d' Apezteguia, gefe dels conservadors cubans qu' acaba de desembarcar á Cadiz, hagi conferenciat ab lo senyor Cánovas, y hagin donat entre tots dos l' últim retoc al progete de reformes, quin preàmbul se diu te redactat lo president del Consell, se publicaran aquestes y sera tal son efecte que dintre un parell de mesos quedará llesta la insurrecció. Axis suposan alguns periódichs que pensa lo marqués d' Apezteguia, al qui creuhen al corrent de certes negociacions molt amagades y secretes ab los principals gefes insurrectes y 'l govern dels Estats Units. Tant de bò sia veritat tanta bellesa. De tots modos, qui pagará 'ls plats trencats serán los contribuents espanyols y especialment los industrials y comercials de les províncies productores. Espanya conservarà l' honor, es á dir, lo domini directe de Cuba; lo domini útil, ja se 'l quedarà algú més. Y vagin baladrejant los patrioters y vagin esbombant per tot arréu que la conducta d' Espanya es la admiració del mon. Desgraciadament los espanyols ab sols axó tindrérem d' accentarnos. De les ensenyances que de aquests fets se 'n desprene no es ara occasió de parlarne: ja vindrà temps que podrém ferlo sense cap perill y ab més conexement de causa.

Tornant á la guerra, en lo próxim correu que surti de la Habana empendará lo viatje de tornada 'l general Piñ. Se parla també de si tornarán los generals Bernal y Gonzalez Muñoz. Si no es que tornin perque pacificades tres províncies á Cuba ja no hi fassen falta, tornariam á comensar aquella contradansa de generals de temps enrera.

—Ab la idea de ajudar á la reorganisió del Teatre Regional s' ha fundat á Barcelona una societat ab lo títol de *Melpómene* que inauguraràahir las funcions ab lo drama en tres actes de don Francesch Pelay y Briz *La Agulla*, representantse després lo quadro de costums *Los tres toms*, del senyor Campmany y Pahisa.

—Nostre amich don Agustí Busquets y Mundet de Fornells de la Selva ha rebut en la Universitat de Barcelona lo grau de licenciat en Medicina y Cirujia. Rebi la enhorabona.

—Han arribat de Cuba per malalts los soldats Joseph Mons y Babi y Esteban Moré y Casadesis d' aquesta Ciutat.

—S' ha publicat la nova edició de la *Gramàtica de la llengua catalana*, segons los principis que informan la gramàtica històrica, per Ignasi Ferrer y Carrió. Lo primer quadern publicat conté lo referent á fonètica y ortografia.

—Aviat s' imprimirà á expensas d' un entusiasta regionalista pera repartir gratis per las escoles de Galicia, una petita *Antologia* dels escriptors d' aquella regió, per conseguir que 'ls noys aprenquin á llegir l' idioma gallego.

—Istu *La Renaixensa*: «Lo die 22 lo doctor don Antoni Rubió y Lluch donà la tercera conferencia sobre Literatura catalana esplorant la influència del germanisme y del orientalisme en la constitució de la nacionalitat catalana. Baix lo primer aspecte diugué que 'l germanisme apareixia en dues diferents occasions: al ésser invadit l' imperi romà y entrar á Espanya 'ls bárbaros, establint la monarquia goda, que feu sentir més influència á *Catalunya Vella* que no en la *Nova*, y al enderrocar-se la monarquia visigoda, aparegueren los alarbs, comensantse la reconquesta que efectuà á *Catalunya* l' imperi Carlovingio, encara que la literatura no sufri la segona

influència germana; ja que Catalunya com á principal centre de la cultura hispano-llatina, te la seva literatura fundada pel romanisme que estén la iglesia católica, y al unir-se nostra regió al imperi de Carlo Magne no perdé questa la seva individualitat gràcies á la seva superioritat.

Citú autors que foren respectats en la cort de França, y que eran catalans, entre ells Carles de Turin deixable de Félix d' Urgell y l' eminent sabi, bisbe de Orleans, Teodulf, prelat dotat d' esquisida cultura.

Continuó diluent que per trobarnos en conta-te ab los franceses sembla que havíam d' haver part en la epopeya carolingia y, no obstant, no tenim cap element épich que demostri tal cosa sino alguna tradició, com la de Otger y 'ls nou homes de la Fama, y un element negatiu, com es lo no tenir epopeya per estar molt apropi del gran foco del element épich, com tampoch en lo Renaixement no tingueren teatre per trobarnos massa prop del teatre castellà.

De la primera aparició del germanisme solzament quedan alguns apellidos y 'l nom que tenia avans Catalunya; y de la segona, ademés de lo dit, en la política apareix lo feudalisme y en la legislació s' deixa sentir també la seva influència, com ho proban los Usatges.

Estudià detingudament la influència en la literatura catalana del orientalisme; exposà gran número d' importants datos y consideracions, passant després al exàmen dels productes de la fusió d' elements á què s' havia referit en aquesta y en las anteriors conferencias y dels que constituida en lo segle XII la nacionalitat catalana, de quals caracters oferí parlar en la próxima conferencia.»

—MAXIM FERNANDEZ.—*Perruquer de la Real Casa*.—Se ha trasladat al carrer de l' Argenteria número 5, entrassol.

—FIRAS Y FESTAS.—*Firas*.—Dia 2 de Febrer, Besalú y Colonge.

—*Festas majors*.—Dia 2 de Febrer, Castelló d' Ampurias y Palau Sabardera; 5, Campmany.

—J. LLINÁS Y C. —*BANQUERS*.—*Ciutadans*, 16.—Compran ab benefici cupons d' Exterior, Cubas y altres. Compran y venen valors al comptat. Reben ordres de Bolsa. Obran compte, corrents ab interès.

—CAXA D' ESTALVIS DE GERONA.—*Ciutadans* 16, y *Llebre*, 2.—Imposicions al 5 per 100 desde 10 pessetes.—Id. al 3'50 per 100 desde 1 pesseta.—S' admeten los dilluns, dijous y dissaptes de 9 á 1 y 'ts diumenges de 10 á 12.

Pera les devolucions los mateixos dies y hores.—Se proporcionan gratis prospectes pera 'ls altres detalls.

SECCIÓ LITERARIA

LEGENDA

Heus aquí qu' una vegada un nano que feya de bufó al Sultá, després de sopar begué massa, y mitj tirlis, s' escapà del palau de son senyor, y tot cantant y baladrejant se'n anà á parar á la botiga d' un sastre.

Lo sastre, que era un home alegre, aprofità la ocasió pera divertir á sa muller; invitá al nano á sopar, y aquet ho acceptà molt content, encara que aixó de sopar dos vegadas en un dia sol donar més resultats.

Heus aquí que tot sopant y menjant peix (aqui n' diriam fent ressúpó), que la dona del sastre savia amanir com la primera coquessa, una grossa espina s' entrevessà al coll del nano y no li pogueren arrencar de cap de las maneras. Lo pobre home feya llàstima; restà escanyat.

Espantat seriament lo sastre per tal desgracia, procurà desferse del cadavre, anantlo á portar davant la estada d' un metje juheu, son yehi, previnguènt á la criada d' aquet, qu' un home pròxim á morir reclamava auxili del deixebel d' Hipocrates.

Eixi l' metje esvarat, tot corrent, trobantse de sobte ab lo mort al cim de la escala, y al fregarlo lleugerament del colze, 'l tombà escalas avall.

—Desgraciat de mi, exclamà l' juheu, hauré mort sense voler ho fer, al malalt que m' han portat á casa! y per desembarrassar-se del difunt, imaginà ab la ajuda de la criada, baixarlo per la xameneya, é introduirlo á la cuyna d' un moro yehi seu.

Lo moro s' adonà al curt rato, que en sa cuyna hi havia algun foraster, y prenguento per un lladre, 'l abordà y á bastonadas lo fa caure per terra. Vejent que no s' movia l' examinà y 'l trobà mort. Llavors se 'l carrega á l' esquena, y se 'n vá á colocarlo dret y enarcarat davant d' un taulell al extrem del carrer.

Heus aquí que transitava un marxant cristia, que també havia begut mässa; fréga al mort d' esquillampantas, aquet cau, y pensantse que es una mala persona, á cossas y á trompadas lo deixa estés.

Arrestat per assessi 'l marxant cristia fou condemnat á la pena capital; ja l' anavan á penjar, pero en aquell moment se presentaren lo sastre, 'l metje y 'l moro, l' un darrera l' altre, avisant tots tres á la justicia qu' ells eran los autors involuntaris d' aquella mort.

Lo conflicte en que s' trobà l' jutje fou terrible; de modo qu' ell tot sol no s' atreví á resoldrel, y hagueren d' enviar lo sumari á la Cort.

L' emperador que no feya las cosas á la babala, sapigué totas las trifulcas d' aquet succés per un oficial de justicia, qu' era molt sabi, y ordenà posar en llibertat als quatre innocents d' aquella mort.

En quan al nano fou portat al palau del soberà y 'l llibre, d' ahont hé tret questa llegendà, suposa que pogué tornar á la vida, gràcies á la habilitat del metje de capsalera de sa Magestat, que logrà traureli la espina ab unes pilas molt finas; es à dir, se suposa ab molta rahó que malgrat la espina, encara respirava.

Lo que pot deduirse d' aquest fet es que 'l sopar dues vegadas y 'l beure mässa, pot ocasionar un gran conflicte.

Per la traducció J. BERGA.

Ira despedida del Quinto

Bola negra l' hi ha tocada en la quinta al pobre Jan, es precís deixar los pares es precís deixá 'l casal; la ley es dura y amarga pero es ley y... s' ha acabat. La vigília de la marxa á l' iglesia va á pregat: —s' hi m' havé guardat fins ara seuho aixís d' assi en avant, Vos, la Verge Sobirana, la primera á qui invoca lo meu llavi en la ignorància, á qui no he oblidada mai; ab Deu, tu, la font sagrada hont me feréu cristiá, y l' altar hont jo rebia á Jesus Sagratament; las imatges beneïdes de mos patrons venerats, de vosaltres me separan jcom me reca de deixáus!— Quan sortí de l' iglesia lo bosch passegíá y los camps: —rossinyoles de l' arbreda quins cants m' alegravan tant, y tu també font del marge, y vosaltres flors del prat: illochs bells, sempre delitosos hont tanta pau he gosat, per forsa tinch de deixarvos ja reueure! ja Deu siáu!— Aixís qu' es vinguda l' hora li diu sa mare plorant: —sias, fill meu, com fins ara ben honrat, un bon cristiá, sias prudent en la lluyta pero tampoch un cobart; aquest sant escapulari may de sobre 't llevarás, qu' es de la Verge del Carme qui 't servarà de tot mal— y mentres al coll li penja, un bes al front li doná: també plorant ell la besa —ma marea. Deu vos guard!— y desentse dels sens brassos se llenava carré avall. Aixís qu' el pert de sa vista la mare de genolls cau: —Oh Verge, també sou Mare! —a mon fill vos encoman!

JOSEPH SIMON JUBANY, Pbre.

SECCIO RELIGIOSA

SANTS DE LA SETMANA.

Diumenge, 31.—S. Pere Nolasco.
Dilluns, 1.—Sts. Ignaci y Cecili.
Dimarts, 2.—LA PURIFICACIÓ DE NTRA. SRA. Ó CANDELERA, y s. Corneli Centurió.
Dimecres, 3.—S. Blay b.
Dijous, 4.—Sts. Andreu Corsino y Rembert, bis.
Divendres, 5.—Los sts. mrs. del Japó, sta. Agata y sta. Calamanda.
Disapte, 6.—Stas. Dorotea y Revocata mrs.

QUARANTA HORES.

Avuy se troben en la Iglesia del Hospici.

SECCIO COMERCIAL.

Mercat de Gerona del dia 30 de Janer

Especies.	Mesures.	Pesetes
Blat.	QUARTERA DE 80 LITRES.	18'50
Mestall.	"	15'16
Ordi.	"	9'00
Segol.	"	00'00
Civada.	"	9'00
Besses.	"	16'00
Mill.	"	11'50
Panis.	"	9'50
Blat de more.	"	11'00
Llobins.	"	9'00
Fabes.	"	13'00
Fabó.	"	14'60
Fassols.	"	22'00
Monjetes.	"	21'50
Ous.	Dotzena.	1'25

COTISACIÓ Y CAMBIS

DIA 30 DE JANER DE 1897

EFFECTES PÚBLICHES

Exterior.—(fi de mes)	80'00
Id. (fi de proxim).	77'97
Interior.—(fi de mes)	80'00
Id. (fi de proxim).	65'17
Amortisables.	80'00
Billets hipotecaris.—Isla de Cuba.—Emissió 1886	81'25
	1890.
	00'00

—ACCIONS—

Banch Hispano Colonial.	80'00
F. C. de Tarragona á Barcelona y Fransa.	80'00
— " — Medina, Zamora, Orense á Vigo.	80'00
— " — del Nort d' Espanya. . . .	

SECCIO D'ANUNCIS

SORTIDAS DELS TRENS

LÍNEA DE TARRAGONA Á BARCELONA Y FRANSA

De Gerona á Barcelona

	Mati	Tarde
Corréu.	6'48	
Cárrega.	10'37	
Omnibus.	3	
Ràpit.	5'99	

Los trens correus y ómnibus portan cotxes de 1.ª, 2.ª y 3.ª, el de càrrega de 2.ª y el ràpit de 1.ª y 2.ª.

De Gerona á Port-Bou

	Mati	Tarde
Omnibus.	8'39	
Cárrega.	12'43	
Mixte.	5'40	
Correu.	7'35	

Lo tren ómnibus porta cotxes de 1.ª, 2.ª y 3.ª, el de càrrega y mixte de 2.ª y 3.ª y el correu de 1.ª y 2.ª.

LÍNEA DE SAN FELIU DE GUIXOLS Á GERONA

De Gerona á San Feliu

	Mati	Tarde
Tren de banyistes (Juriol y Agost).	5'09	
Correu.	8'54	
Mixte.	11'44	
Mixte.	3'22	
Correu.	5'35	

Tots los trens portan cotxes de 1.ª y 2.ª classe.

De San Feliu á Gerona

	Mati	Tarde
Correu.	4'32	
Mixte.	7'30	
Correu.	12'44	
Mixte..	2'50	
Tren de banyistas (Juriol y Agost).	5'40	

LÍNEA DE OLOT Á GERONA

De Salt (Gerona) á Amer

	Mati	Tarde
Núm. 2.	9'10	
Núm. 4.	3	
Núm. 6.	6	

Tots los trens portan cotxes per ara de 2.ª y 3.ª classes

De Amer á Salt (Gerona)

	Mati	Tarde
Núm. 4.	7'40	
Núm. 3.	1	
Núm. 5.	4'30	

ABONAMENTOS ORDINACIÓNS

Pera Banyolas á las 9 y 11 matí (correu) y á las 2, 4 y 6 de la tarde. (Fonda del Centre y casa Jendreta)

Pera Cassá de la Selva cada mitja hora (Pont de Pedra)

Pera Olot á las 11 matí (correu) y á las 6 de la tarde. (Fonda del Centre)

Pera La Bisbal á la 1 de la tarde. (Hostal de la Rossa voltas d' en Rosés)

Pera Anglés, La Sellera y Amer á las 10 matí (correu) Hostal de Miquel Boix. (Plaça del Gra)

Pera Salt tot lo matí fins á las 6 de la tarde. (Pont de Pedra)

Fill de Francisco Vilardell y Comp.^a

SALT

Molí Fariner

Sistema AUSTRO-HUNGAR y de MOLAS

Tant per l' un com per l' altre sistema se fan
les moltes á preus sumament mòdichs.

LO GERONÉS

SETMANARI PORTA-VEU

DEL CENTRE CATALANISTA DE GERONA Y SA COMARCA

Redacció y Administració. Cort-Real, núm. 7, 1

PREUS DE SUSCRIPCIÓ.

Gerona. 1 pesseta trimestre

Estranger. . . . 1'50 pessetas trimestre

Fora. 1'25 id. id.

Un número sol. . 0'10 id.

BANCH VITALICI DE CATALUNYA

Companyia general de segurs sobre la vida establet a Bar

CAPITAL SOCIAL

10.000.000 DE PESSETES

Capitals suscrits fins al 31 Dezembre 1893 87.949.791'98
Actiu en idem. 15.337.928'87

Sinistres pagats fins à idem. 32.82.316'69

Reserves ó fondos de segur à idem. 4.178.675'82

Les principals classes de segur son:
Vida entera.—Capital pagador á la mort del assegurat
la seva dona, fills ó qualsevol altre persona designada
teriorment.

Mixto.—Capital pagador al assegurat si viu lo die fixat
ó, immediatament d' ocurrer la seva mort, á la persona
designada per ell mateix.

Terme fixo.—Capital pagador en lo die fixat sia al asse
rat ó als seus hereus. En cas de mort del assegurat s'ab
lo pago de les primes.

Aquests segurs participen en un 50 per 100 dels beneficis de
la Companyia.

SEGURS DE CAPITAL APLOSSAT
Segurs temporals.—Segurs de sobreviven
SEGURS MIXTOS A CAPITAL DOBLAT
Rentes Vitalicies.

Delegat General á n' aquesta província:
Joseph Coderch y Bacó, advocat.—GERONA

MAXIM FERNANDEZ

PERRUQUER DE S. M.

Aigua Minòxima vegetal per tenyir lo cabell. No te
val en lo mès, perquè á més de sos efectes marevollosos,
ataca ni perjudica la pell en lo mès mínim.

Aquest assombrós y sorprendent específich, se ven en di
perruqueria.

24, RAMBLA DE LA LLIBERTAT 24,
GERONA.

Grans rebaxes al engrass.

Escolta lector: si ets vell
y 'l cap blanch te desfigura,
t'he de dar un bon concell:
si 't vols tenyir be 'l cabell
fesho ab aquesta tintura.

TINTURA ABISSINIA INSTANTANEA

LA PREVISIÓ ESPANYOLA

Companyia de segurs contra incendis á prima fixa

Fundada l'any 1883

Capital: 2.000.000 de Pessetas

DOMICILI SOCIAL: ORFILA, 9. SEVILLA

Sub-direcció Regional: Plaça de Bell-lloc, 4, 1.er Gerona

Sub-director Regional: D ANGEL TREMOLS Y PELL

Sinistres pagats: Rs. 3.524.286 92

PIANOS Y HARMONIUMS

—DE—

DIEGO SALAS

SE VENEN Á PLASSOS Y AL CONTAT

SE LLOGGAN, RECOMPOSAN Y AFINAN

Magatzems: Bell-lloc, n.º 1.—botig